

Ca-Nostra

ANY SETÉ.—NÚM. 295 * * * SETMANARI POPULAR * * * INCA, 24 DE JANER 1914 * * *

DEL MAL PARLAR

I

Tot-hom sab, tant si creu com si no creu en Deu, que aquesta paraula «Deu» enclou la idea d'un ser poderós, sapient sobre tota sabiduria, generós sobre tota generositat, boníssim, justicier, posseïdor, en fi, de totes les perfeccions. Doncs bé, quan un home blasfema, sabent nosaltres que's fa compte que Deu no existeix, haurem de entendre que blasma els conceptes que se atribueixen an aquesta paraula, és a dir que renega de la ciencia, de la justícia, de la generositat; de la honradesa, de totes aquelles virtuts i qualitats, que fan que l'home pugui viure entre'ls homes sens inspirar-los avorrimient. I, és clar, qui renega de tot això farà que no estima i qu'es complau en publicar la seva propia vilesa. No és natural que tota persona il·lustrada experimenti envers d'ell un sentiment de fàstic i repulsió? I si el que mal-parla d'aquesta manera és un cristià, pitjor que pitjor: no solament rebaixa la seva propia dignitat, com els ateus, i castigueja els que'l senten, sinó que'ls horroritza, com no pot menys d'horroritzar l'home; que perd el sentit de la propia conservació i el respecte degut a un pare venerable.

La blasfemia en boca d'un incrèdul acusa imbecilitat; en boca d'un creient, demencia.

II

El vici de la blasfemia no és peculiar de rics, ni de pobres, ni és signe segur de irreligiositat; el seu denominador comú és la incultura. He conegut obrers humilíssims, que's podrien citar com a models respecte a honestesa de llenguatge, eren persones, que havien llegit, que havien estudiat més o menys que estimaven la llur dignitat d'home, aquest tresor, que no's conquista amb la fortuna i que pot brillar amb igual esplendor a la barraca que al palau. Vaig tenir una vegada una llarga conversa amb un fadrí flequer, qui sustentava idees completament oposades a les meves baix el punt de vista religiós i social, i a pesar de la repugnancia que m'inspiraven les seves opinions, vaig

escoltar-lo amb gust i vaig fer-me honor de discutir amb ell per raó de l'urbaníssima correcció de la seva parla. En canvi una nit, a l'Ateneu Barceloní, vaig sentir a pesar meu, en un cercle de joves ostentosos, tals flastomies i expresions tant grolleres, que no puguí menys d'apartar-me amb horror. Vaig preguntar qui eren aquells mal-parlats... i sí, em digueren que eren nois de cases fortes, xicots rics però d'un llustre purament exterior. Tot-hom estava segur de que mai escriurien cap llibre.

III

S'ha pretès fer la defensa de la blasfemia, dient que és materia artística; i com a prova s'ha retret la tragedia de «Prometeu encadenat» allà on el protagonista profereix terribles malediccions contra Júpiter qu'hi tiranitza. I, efectivament, dins d'aquest exemple no sols la blasfemia és artística, sinó que dóna idea de la grandesa d'ànima de qui la profereix. Quan se tracta d'un déu reconegudament tirà i malvat, com l'inclement, luxuriós i envejós Júpiter dels grecs, l'avorrido és senyal de bonesa i'l blasfemar-lo de valentia. Però la blasfemia contra un Deu paternal, suma de totes les perfeccions, tal com avui dia el coneixem l'humanitat, lluny d'indicar grandesa d'ànima, indica baixesa i embrutiment. En aquest cas la única magnanimitat que's presenta a la nostra admiració és la de Deu, que concedeix tant generosament al home el do de la llibertat. Cal entendre que ço que fa odiosa la blasfemia, no és tant el poder com la bondat i excel·lencia de Deu.

IV

Però se'm dirà que, àdhuc referida al Deu amorós dels cristians, la blasfemia pot ésser materia artística. I no tinc inconvenient en concedir-ho ententent-ho com cal. Es indubitable que cau dintre'l regne de l'art la pintura d'una ànima que s'exaspera i arriba a la odiosa procacitat de la blasfemia. Però es pretén amb això aprovar que la blasfemia sigui acceptable? Per ventura no són materia d'art l'assassinat feréstec, l'adulteri, l'odi, la venjança,

el frau, la traïció, i tots els desordres i totes les males passions? Són per això menys reprobables?

V

Si un literat ens descriu un malalt, i ens posa a la vista el seu defici i ens fa sentir les paraules desordenades del seu desvari podrà resultar una gran obra artística: si en canvi, l'autor desvarieja en la seva obra, no la podrem sofrir i ens caurà de les mans. Així mateix, si un autor ens pinta una ànima ingrata i violenta, que en la lluita contra l'adversitat perd el seny i flastoma, aquesta flastomia podrà ésser perfectament artística, com són perfectament artístics, per exemple, en l'Evangeli, els sarcasmes vils que la turba adreçava a Jesucrist crucificat; però si fos l'autor el qui blasfemés, la seva obra resultaria immoral, i la immoralitat provoca una repugnancia, que impossibilita el plaer estètic.

Heus aquí un punt delicadíssim en art. Es lícit pintar l'adulteri, la blasfemia, l'assassinat... però no és lícit adulterar, ni blasfemar, ni assassinar... La més mínima complacencia, la més mínima aprobació, que manifesti l'autor per aquests actes, que pren com a materia artística, el fa perçoner d'ells i destrueix de cop i volta l'efecte estètic de la seva obra.

VI

Es una vergonya haver-ho de confessar, Catalunya és tal vegada la nació on està més estès el vici de la blasfemia i el mal parlar. Es un fet qu'ens deshonra als ulls de tot el món.

Una vegada, tornant de la Cerdanya francesa, vaig tenir per company de viatge dins el cupé d'una diligencia, un personatge francès que, segons m'insinuà, venia a Espanya a desempenyar una missió política. A les primeres paraules vaig saber que no era catòlic, ni tant solament cristià, per més que s'alabava de sentir certa admiració per les doctrines de Jesucrist. Haguérem de sostenir una llarga conversa; el lloc i la ocasió ens hi obligaven; i d'una cosa a l'altre vinguérem a escatir quina constitució política podia millor convenir a l'estat espanyol. Ell pretenia que la forma republicana

bastava a gorir tots els nostres mals. Jo defensava que, amb monarquia o república, solament un sistema basat en l'autonomia regional podria salvar-nos, i posat en aquest camí vaig disertar amb entusiasme sobre els aventatges que Catalunya obtindria amb aquest sistema. I és tant poderosa la força de la raó, que, a pesar de la meua excassa habilitat, el meu contricant no sabia què contestar i guardà un silenci plè de reflexió. Mes el cap de poca estona, arribats en mal hora a un poble, que no vull anomenar, la diligència s'aturà en mig d'un ardat de comparses i bordegassos, que articlejaven i reien tot blasfemant platxeriosament. I a les hores el meu company de viatge me tocà el muscle, i, senyalant-me aquella gent mal-parlada, me va dir:

«Què!..., Amb un poble aixís per-teneu aspirar a l'autonomia?»

VII

Cert, un poble que no sab governar la seva llengua, és un poble incapacitat per a tota funció de govern. Blasfemar és declarar-se imbecil o dement. Però Catalunya comença a reaccionar contra aquest mal vici; i per altra part, la autonomia portant una forta catalanització, no seria un remei? Estic completament convençut que no hi ha més que dos expedients per acabar amb el malparlar del nostre poble: o la anul·lació completa de la llengua catalana o la seva general cultura i vigorització. El nostre poble no és més mancat de sentit moral que la generalitat dels altres pobles europeus; la estadística de la criminalitat ho prova. Però aquí la instrucció se dona en una llengua, que els que no passen de les primeres lletres no arriben entendre; i allò que no s'entén no pot ésser element de cultura. Aquest sistema ha de corrompre per força la llengua del país de dugues maneres distintes: en les classes il·lustrades, és a dir, en aquelles que han seguit llargs estudis, ha de determinar-hi la corrupció pel barbarisme, i en les indoctes, en aquelles que només ha saludat els estudis elementals, la corrupció per la incultura, mare natural de la blasfèmia i l'embrutament.

VIII

Voleu que el poble no blasfemi? Doncs dignifiqueu la seva llengua, la única que ell enten. Mostreu-li hi bella i literaria, feu que hi senti passar el buf vivificador de l'àngel de la poesia, doneu-li mestres que parlin com ell parla, però gentilment i explicant-li lliçons que pugui capir, doneu-li això, que es dona a les altres nacions europees, i, n'estic seguríssim, el poble català, model de bon sentit moral,

tornarà a la verba honesta i saborosa.

I si això no es pot fer, que es mati de un cop la llengua catalana, la llengua dels nostres savis i poetes, la llengua que tant i tant estimo: no trobo altre remei, el sistema actual es intolerable.

JOAQUIM RUYRA.

FRACMENTS DE VIDA

III

Ascoltáveu poesia
llavi obert com un qui beu...
la vena prima fluía
cantant per la meua veu.

Jo bé buidava i omplía
omplía i buidava arreu...
Ascoltáveu poesia
llavi obert com un qui beu.

Si amb l'essència de mon cor
expremut com una flor,
sentireu la boca fresca,

benhaja 'l torment de mort
qu'esterilisa un bell hort
sols per omplir una bresca!

IV

Morí entre mars i abril,
llanguida com un ciri
quant s'obre'l temps gentil
i's bada el primer lli.

Morí entre mars i abril;
votiva com un ciri
se va extinguir humil
en Deu, sense martiri.

Sobre son front, sagrada
portava una flamada
votiva com un ciri:
era'l cabell de foc
qui devorà a poc-poc
la vida d'aquel lli.

V

Com que vos veja, padrina,
gropa com l'ivori antic:
vos feia ésser purpurina
la flama del tronc amic.

Com que vos veja, padrina,
casta com l'ivori antic:
vostra canície il·lumina
mon pensament quant escric.

Ornada de cabells blancs,
filaven les vostres mans
filaven cànquem o llana:

la filaven amb l'amor
i amb l'augusta tremolor
de missenyora Santa Ana.

LLORENS RIBER, PVRE.

Lo del torrent de Sóller

La pintoresca ciutat de Sóller, a Mallorca, ha estat objecte d'una d'aquestes lamentables devastacions a que'ns tenen acostumats els reformadors pretenciosos i sense gust de les nostres viles antigues, que, segons sembla, abunden a Mallorca i fan més mal que la filoxera.

Els molts turistes que han visitat l'illa i han fet la volta acostumada per Miramar, Deyà i Sóller, recordaran bé la deliciosa vista del torrent que travessava el poble, entre casetes rústiques, balconets i voladicos plens de flors i enredades, posant al cor mateix de la ciutat una nota d'una alegria i una frescor incomparables. Doncs, bé: una part dels elements «progressius» de Sóller, ens consta que no tots, i ens complavem en dir-ho, trobaren que allò sobrava dins una ciutat que vol ésser moderna i que ja té ferrocarril, i pensaren de tapar-ho, amb l'escusa de que donava perjudici a l'igiene.

La cosa ja s'ha dut a efecte en part; i, amb greu disgust dels turistes de la vall de Sóller i dels mallorquins més cultes i de més fina sensibilitat artística, qui's manifestaren en contra particularment i mols d'ells damunt la premsa, avui circulen els tramvies elèctrics per sobre la lleija «tapadora» del torrent, desgraciant la part més bella del poble.

Amb l'idea de salvar el troç que encara resta descobert i d'estalviar a Sóller una desdixada i presumptuosa Casa Consistorial, projectada per alçar-la en dits indrets, l'exquisit pintor Francesc Bernareggi, ideà i exposà'ls bocets d'uns passeigs bellíssims i molt ben estudiats qui vorejarien el torrent, entre marbres, roses, palmeres i tarongers. Un d'ells conduiria per unes amplies escalonades a una altura coronada per una placeta, des d'aon se domina esplèndidament tota la vall. A un costat de l'altra, s'aixecaria el Palau Municipal, un bell palau mallorquí, amb una d'aquelles galeries florentines tan característiques del Renaixement insular, accessible al públic, oberta airoament sobre'l rierol lluminós i alegre. Tota la decoració dels dos passeigs és d'una noucentista sobrietat i puresa d'estil. Més d'un dels artistes de per aquí en podria pendre exemple.

Els sollerics triaran entre això i una prosaica «Plaza de la Constitución» bastida damunt les ruïnes de lo més interessant que tenia Sóller per als artistes i per tots els qui estimen la bellesa de pobles i paisatges. Prompte sabrem a què atendre'ns sobre la cultura municipal d'aquesta progressiva ciutat de l'illa germana.

DE «LA VEU DE CATALUNYA»

Ajuntament

Sessió del 23 de Janer

Presideix D. Pere Balle i assisteixen els regidors Llabrés, Alzina, Reus, Truyol, Pujol, Tortella, Beltrán i Fiol.

S'aprova l'acte de la sessió anterior.

S'acorda fer un carré de 8 metres d'amplaria del camí travassé que tira de la Creu de ses Monjes a la carretera de Seuva.

Per informes de la Comissió del Alumbrat s'acorda posar una farola as mitx de la plaça de la Iglesia i mudar de lloc els fanals de certs carrés perquè la claró estiga més compartida.

S'aprova un pla an en Rafael Ferragut Moragues d'una casa que vol construir an el carré de s'Estació.

S'acorda començar els treballs de revisió del impost de consum per l'any 1914.

El Sr. Batle axeca la sessió.

Caja Rural Obreros Católicos Inca

MOVIMIENTO DE LAS CUENTAS DE ESTA SOCIEDAD DURANTE EL EJERCICIO DE 1913

	Ptas.	Cts.	Ptas.	Cts.		Ptas.	Cts.	Ptas.	Cts.
Caja					Intereses de préstamos				
Existencia en fin de 1912.	2.984'	90			Saldo en fin de 1913			448'	40
Entrada	184.529'	60			<i>Intereses de préstamos hipotecarios</i>				
Suma.	187.514'	50			Saldo en fin de 1913			206'	25
Salida	186.780'	44			<i>Intereses de préstamos pignoratícios</i>				
Existencia en fin de 1913.	734'	06	734'	06	Saldo en fin de 1913			6'	05
Préstamos					Plaguetas				
Saldo en fin de 1912	34.655				Existencia en fin de 1912.	80'	50		
Admitidos.	67.235'	15			Salida	10			
Suma.	101.890'	15			Existencia en fin de 1913.	70'	50	70'	50
Cancelados	69.610				Valores				
Saldo en fin de 1913	32.280'	15	32.280'	15	Saldo en fin de 1913			500	
Préstamos hipotecarios					<i>Maquinaria y Útiles</i>				
Saldo en fin de 1913			11.250'	00	Saldo en fin de 1913			1.262	
Préstamos pignoratícios					<i>Efectos vencidos</i>				
Saldo en fin de 1913			235'	00	Saldo en fin de 1913			175	
Mobiliario					Suma del Activo				
Saldo en fin de 1912	300'	70						55.783'	39
Amortización 5%	15				Depósitos voluntarios				
Saldo en fin de 1913	285'	70	285'	70	Saldo en fin de 1912	57.413			
Cuentas corrientes					Admitidos				
Saldo en fin de 1912	18.165'	75			Suma.	117.547			
Imposiciones	19.854'	33			Cancelados	79.666			
Suma.	38.020'	08			Saldo en fin de 1913	37.881	37.881'	00	
Reintegros.	30.317'	30			Intereses de depósitos voluntarios				
Saldo en fin de 1913	7.702'	78	7.702'	78	Saldo en fin de 1913			515'	65
Material de escritorio					Caja de ahorros				
Saldo en fin de 1912	116'	25			Saldo en fin de 1912	10.414'	29		
Entrada	49				Imposiciones	22.843'	93		
Suma.	165'	25			Suma.	33.258'	22		
Salida	50'	25			Reintegros	19.431'	45		
Saldo en fin de 1913	115'	50	115'	50	Saldo en fin de 1913	13.826'	77	13.826'	77
Abonos químicos					Capital social				
Saldo en fin de 1912	480'	31			Saldo en fin de 1912			2.181'	12
Entrada	3.300				Suma del Pasivo			54.404'	54
Suma.	3.780'	31			Idem. « Activo			55.783'	49
Salida	3.268'	31			Líquido			1.378'	85
Saldo en fin de 1913	512				Inca 31 de Diciembre de 1913.				

EL CAJERO
CAYETANO AGUILÓ

Noves d'Inca

NOSTROS CAMPS.—Els ametlers enguany enenderits en treure sa flor de neu degut a haver tengudes aigos primarenques, no obstant nostros camps comensen a presentar bon aspecte. A l'esterilitat dels derrers mesos del any passat veim amb alegria que'ls sembrats verdets per tot arreu, i es d'esperar que'ls arbres, relacionats com estan, ben aviat guanyarán el temps perdut, i que, llevat de nous soscaires, que Deu no permeti, l'anyada pujará en regulat.

BEÇÓ.—Dença que'l beçó s'es tirat a 155 pesetes el quintà els pagesos que guardaven les cingles, esperant pujades remuneradores com

aquesta, es donen pressa a fer el beçó, avent-hi durant la setmana cert moviment per aprofitar la ocasió a que los brinda preus tant afalagadors.

DEFUNCIÓ.—Mos es arribada la noticia que ha mort, aquets dies enrera, D. Celestí Ferrer que va ser cap del Registre Civil del Partit i que convisqué bastant de temps entre nosaltres.

NOMBRAMENT.—Es estat nomenat Vicari de Búger nostro país i novell prevere Mossen Miquel Fuster.

Lo felicítam!

MORT REPENTINA.—Anit passada morí l'amon Geroni Más de la droguería del Mercat vei. Feia uns quants dies que se trobava indispost,

indisposició que no se li donava importancia, així és que estava axecat i caigué de sa cadira; per veure si era un desmai, el metge li doná una indicció i enseguida notificá qu'era mort.

Deu tenga misericordia de la seva ánima.

BALANÇ.—El Tenedor-Caxé de la Caxa Rural del Círcol d'Obrers Catòlics, ens suplica la inserció del balanç corresponent a l'any 1913, cosa que feim amb gust. Pareix que va avant.

TRASPLANTACIÓ.—Durant aquesta setmana s'han fetes moltes compres d'ametlers per trasplantar, pagant-se de 6 a 10 reals cada un an el planter.

A nostro mercat, dijous, també se presentá una bona plaçada d'arbres i relats, fent-se moltes compres; tot això demostra qu'encara que tart

la gent fá bastanta trasplantació. D'aubarcoqués s'en son arribat a pagar a 6 pessetes la peça.

FESTES RELIGIOSES.—Diumenge a la Parroquia es celebrà la festa de Sant Antoni Abat amb gran esplendor i solemnidad, predicant-hi Mossen Josep Auba.

El dia de Sant Sebastià el poble seguí la costum de fer festa lo meteix que un dia de precepte. A l'ofici predicà el novell prevere Mossen Josep Aguiló fent una hermosa apologia del cristianisme. El capvespre se seguí la costum d'anar amb processó a cantar un Te-Deum a la Capelleta del carré del Cep i entrada de nit s'hi cantà el *popular rosari* de San Sebastià al sò de gúiterres i mandurris.

BOLLETI COMERCIAL

Preus que retgirem a nostro mercat.

Bessó	a	155'00	al quinta.
Blat	a	19'50	la cortera.
Xexa	a	20'50	id.
Sivada	a	09'50	id.
id. forastera	a	09'00	id.
Ordi	a	11'00	id.
id. foraster	a	10'50	id.
Faves pera cuinar	a	25'00	id.

id. ordinarias	a	19'50	id.
id. per bestia	a	19'00	id.
Blat de les Indies	a	15'00	id.
Fasols	a	00'00	id.
Monjetes de confit	a	37'00	id.
id. Blanques	a	40'00	id.
Siurons	a	00'00	id.
Porcs grassos	de	14 a 15 l'arrova	
Garroves	a	00'00	
Safra	a	3'00 s'uns.	

IBERICA

Agradable e interesante es el tercer número de *IBERICA*, llegado a nuestra Redacción, correspondiente al sábado, 17.

Inserta dos magníficos artículos de vulgarización científica debidos a notables especialistas, uno sobre el palpitante tema de la telegrafía sin hilos, escrito por el afamado y sabio caledrático de la Universidad de Barcelona, D. Esteban Terradas, y otro sobre el estudio de los terremotos por el conocido sismólogo P. Manuel M.ª Navarro, director de la estación sismológica de Cartuja (Gra-

nada), que tanto se ha distinguido en los estudios de la sismología española. Ambos artículos van ilustrados, y su lenguaje está al alcance de todos.

La *Crónica* resulta amena y nutrida, tanto por su texto como por sus grabados y la variedad de asuntos de aviación, marina, electricidad, física, geografía, agricultura, matemáticas, noticias, etc.

Cierra el número una plana de bibliografía y dos con los datos astronómicos para Febrero, y los mapas del aspecto del cielo en dicho mes, en España y América.

Se suscribe en las librerías y directamente dirigiéndose al Observatorio del Ebro, Tortosa (España). El precio es de 10 ptas. año y 5 semestre la edición corriente y 20 y 10, respectivamente, la de lujo, que va en excelente papel couché y artísticas sobrecubiertas. En el extranjero aumenta 10 ptas. año y 5 semestre por razón del elevado franqueo semanal.

Recomendamos esta interesante publicación a nuestros lectores.

LOS MÁS IMPORTANTES DE LAS BALEARES GRANDES ALMACENES SAN JOSÉ

Ignacio Figuerola

CENTRAL: Brondo, 7, 9 y 11.—Esquina Borne, 118.—PALMA

Sucursales

JAIME II, 50 y 61 esquina VICENTE MUT.
BINISALEM calle TRUCH.
LA PUEBLA calle MAYOR, 58.
INCA, PLAZA DE LA IGLESIA, PALMER.

SASTRERÍA, CAMISERÍA, CONFECCIONES

Equipos para novios—Corbatería—Bisutería—Mercería—Sedería—Laneria—Alfombras—Lencería—Géneros de punto—Cortinajes.

OBJETOS PARA REGALOS ■■ PRECIO FIJO

Enquadrernacions

■ En nostros tallers en feim de fortes i ben hermoses ■
PRONTITUT I ECONOMÍA

Carré de la Murta, 5.—INCA.

Almacenes Montaner

SINDICATO 2 a 10 Y MILAGRO 1 a 11

= PALMA =

Pañería, Sastrería, Noveades para Señora y Caballero, Camisería, Lencería, Mantelería Confección de blanco, Géneros de punto, Estauaría Religiosa, Plata Meneses, Medallas, Rosarios, Objetos para Regalos, Efectos Miliars, Uniformés, Gorras, Espadería, Corbatería, Tapices, Alfombras y Corinajes.

De Temporada

Dietaris per l'any 1914 que contenen es guías de Madrid, Barcelona, Valencia, Sevilla y Palma de Mallorca.

Almanac Bailly Baillere per a 1914.

Blocs del cor de Jesús, de Sant Antoni de Padua, Religiosos y Comuns.

Plaques per dist blocs tan hermoses que uno no sab quin triar.

Aguinaldos per felicitar per les festes de Nadal, ab lo texte imprés qu'es vulga.

Llibres Retxats de tota la modelació, ab enquadrernacio forta i econòmica.

CARRÉ DE LA MURTA 5, INCA

TALLER DE CAPSERIA

de Bartomeu Tomás

S'en treballen aviat i econòmiques de tota classe: per Sabateria, Capellería, Sastrería, etc.—C. Trinquete 14.

Plantel

DE ALMENDROS Y ALBARICOQUEROS
CLASE SUPERIOR

Se venden a Inca calle de la Estrella N.º 18 y Calle de Muntanera N.º 35.